

В. С. Погорелов,

аспірант, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, м. Київ

АГЛОМЕРАЦІЇ ЯК ФУНДАМЕНТ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

V. Pohorielov,

Ph.D student, Hetman Kyiv national economic university, Kyiv

AGGLOMERATIONS AS THE FOUNDATION OF TERRITORIAL COMMUNITIES COOPERATION

Особливостями реформи децентралізації в Україні є делегування повноважень на місцевий рівень та одержання територіальними громадами можливостей самостійного розпорядження фінансами. Одним із важливих елементів втілення завдань реформи децентралізації в Україні є співробітництво територіальних громад. Водночас агломерація як підґрунтя для здійснення співробітництва територіальних громад, зважаючи на факт проживання третини населення України у найбільших міських агломераціях, може стати формою добросусідства, що визначена на законодавчому рівні. У статті також проведено огляд об'єднаних територіальних громад України — лідерів фінансового моніторингу за 9 місяців 2017 р., а також проведено аналіз показників найбільших агломерацій світу за основними напрямками їх розвитку (економіка, соціальна сфера та технології). Агломерація територіальних громад значно спрощує розвиток різноманітних форм приватно-публічного партнерства, оскільки головною метою її створення є формування сприятливого клімату для співіснування урбанізованих територій України поруч із малими територіальними громадами-супутниками.

The peculiarities of the decentralization reform in Ukraine are the delegation of powers to the local level and the acquisition by the territorial communities of the possibilities of self-regulation of finances. Cooperation of territorial communities is one of the important elements of the implementation of the tasks of decentralization reform in Ukraine. At the same time, agglomeration, as a basis for the cooperation of territorial communities, because a third of Ukraine's population lives in the largest urban agglomerations, can become a form of good-neighborly relations, which is defined at the legislative level. The article also reviews the combined territorial communities of Ukraine, the leaders of financial monitoring for 9 months of 2017, and analyzed the indicators of the world's agglomerations according to the main directions of their development (economy, social sphere and technologies). Agglomeration of territorial communities greatly simplifies the development of various forms of private-public partnership, since the main purpose of its creation is to create a favorable climate for coexistence of urbanized territories of Ukraine along with small territorial communities of satellites.

Ключові слова: агломерація, економіка, населення, співробітництво, урбанізація, територіальна громада, фінансова децентралізація.

Key words: agglomeration, economy, population, cooperation, urbanization, territorial community, fiscal decentralization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах інтенсивних трансформаційних процесів, що відбуваються в українській економіці, все більшого значення набуває вивчення такого феномену територіальної організації суспільства як агломерації тери-

торіальних громад. У сучасній економіці саме агломерації територіальних громад стають основними локомотивами розвитку національної економіки, оскільки в результаті територіальної концентрації виробництва та інших економічних об'єктів спостерігається агломера-

Таблиця 1. Об'єднані територіальні громади України — лідери фінансового моніторингу за 9 місяців 2017 р.

Рейтинг	Назва об'єднаних територіальних громад	Область	Щільність населення, осіб / кв. км	Рейтинг за показниками, місце			
				Власні доходи на 1 мешканця	Рівень дотаційності бюджету	Капітальні видатки на 1 мешканця	Частка адміністративних видатків у власних ресурсах
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Слобожанська	Дніпропетровська	87,0	1	8	4	1
2	Богданівська	Дніпропетровська	19,2	4	3	6	24
3	Вербківська	Дніпропетровська	17,0	3	2	10	28
4	Шахівська	Донецька	13,0	2	29	9	13
5	Розсошанська	Хмельницька	33,4	19	31	7	15
6	Глобинська	Полтавська	43,0	9	15	20	40
7	Новоолександрівська	Дніпропетровська	49,6	11	49	19	9
8	Шишацька	Полтавська	25,2	14	27	5	53
9	Ушомирська	Житомирська	20,6	7	42	40	14
10	Оратівська	Вінницька	38,8	32	14	44	29

Джерело: [2; 9].

ційний ефект у вигляді вищої ефективності сумісних та компактно розміщених економічних об'єктів, у порівнянні з ефективністю об'єктів економіки, ізольованих в просторі. Визначальними ознаками будь-якої агломерації територіальних громад є інтеграційна взаємодія господарського, фінансового, демографічного, інфраструктурного, рекреаційного, просторового, культурно-історичного потенціалу міських та сільських поселень в зоні економічної і соціальної активності одного або декількох великих міст. Оскільки на формування агломерацій суттєвим чином впливає структура міських та сільських територій, рівень розвитку інфраструктури, якість життя населення територіальних громад і довкілля, стан регенерації міських територій та рівень ефективності місцевого управління, що доводить актуальність проблеми співробітництва територіальних громад на основі агломерацій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Економіка агломерації є стійким предметом дебатів між економістами та містобудівниками. Їх визначення залежить від того, чи більші міста та регіони є більш ефективними та продуктивнішими, ніж менші. Зокрема К. Коттіно, Е. Хатна, Е. Аркау та ін. [14] доповнюють дискусію щодо економіки агломерацій аналізом чутливості показників доходу населення від розміру міських та регіональних агломерацій у Франції та доводять, що рівень забудови їх території пов'язаний з рівнем заробітної плати та щільністю чисельності трудових ресурсів. Своєю чергою, А.В. Шмідт та В.С. Антонюк [11, с. 776] аналізують функціонування міських агломерацій, наводячи коротку еволюцію економічної думки щодо досліджуваного явища від традиційних теорій концентрації міських видів діяльності, групування міських поселень, об'єднаних інтенсивними виробничими і трудовими зв'язками і сучасних кластерних теорій, теорій мережевого суспільства. Ними також вивчені соціально-економічні ефекти агломерації та підкреслено її доцільність у випадку отримання агломераційної економії. Окрім того, Н.Р. Іжгузіна та Е.Н. Алімова [10, с. 157] доводять, що агломерації здатні організувати економічне та соціальне життя на великому просторі навколо себе, перетворюючись на центри освоєння та управління економічним розвитком регіонів. Урбанізацій-

ним процесам в Україні радянського періоду присвячені монографічні дослідження М.А. Алфьорова [1] та І.В. Русанової [7]. Водночас, В.С. Штефан [12, с. 235] зазначає, що статус міських агломерацій і мегаполісів у більшості пострадянських країн де-юре досі не визначений, незважаючи на стрімкий темп адміністративно-територіальних реорганізацій, що випереджає розвиток сучасного місцевого самоврядування. З огляду на вищезначене, О.Л. Дронова та Я.С. Лис [3] досліджують досвід європейських країн у сфері управління міськими агломераціями, тоді як В.В. Пальчук [4] з'ясовує українські реалії формування та функціонування міських агломерацій на сучасному етапі. Водночас розглянуті дослідження економіки агломерацій є дещо фрагментарного та емпіричного характеру.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є обґрунтування перспектив агломерацій як підґрунтя співробітництва територіальних громад. Для цього варто з'ясувати бюджетну залежність процесів урбанізації на території України, а також здійснити компаративний аналіз показників розвитку найбільших агломерацій світу, а також виокремити переваги та недоліки такого співробітництва для територіальних громад.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Особливостями реформи децентралізації в Україні є не лише делегування повноважень на місцевий рівень, а й одержання територіальними громадами можливостей самостійного розпорядження фінансами зокрема. Ще одним важливим елементом втілення завдань реформи децентралізації в Україні є співробітництво територіальних громад, відповідний законодавчий механізм якого був створений ще у 2015 р. На четвертому році реформи приблизно 390 територіальних громад уклали понад 70 договорів про співробітництво у сфері забезпечення пожежної безпеки, закупівлі спеціалізованої техніки, медицини, освіти, ремонту дорожнього покриття, транспортного обслуговування зокрема [8].

Так, за підсумками фінансового моніторингу територіальних громад за період 9 місяців 2017 р. визначено серед них лідерів за показниками власних доходів та

Таблиця 2. Бюджетна залежність найбільших міських агломерацій України в 2016 р.

№	Назва агломерації	Область	Щільність населення, осіб / кв. км	Показники, %			
				Залежність місцевого бюджету від місцевих податків і зборів	Залежність місцевого бюджету від фінансової допомоги	Податкова спроможність	Стабільність трансфертів
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Київська	Київська	275,2	63,9	24,3	71,8	35,4
2	Харківська	Харківська	175,2	57,9	41,2	54,2	56,8
3	Донецька	Донецька	227,4	н/д	н/д	н/д	н/д
4	Дніпровська	Дніпропетровська	134,3	43,8	30,6	43,0	66,0
5	Одеська	Одеська	162,0	55,3	35,9	47,9	54,2
6	Львівська	Львівська	136,2	53,0	40,0	50,5	56,8
7	Запорізька	Запорізька	123,1	60,8	38,4	55,9	51,9
8	Криворізька	Дніпропетровська	117,7	н/д	н/д	н/д	н/д
9	Чернівецька	Чернівецька	147,2	52,2	45,9	43,8	62,5
10	Вінницька	Вінницька	129,0	61,7	82,4	61,6	107,9
11	Середнє значення по Україні		75,2	52,5	39,3	54,2	55,8

Джерело: [1; 6].

капітальних видатків у розрахунку на 1 мешканця, рівня дотаційності їх бюджетів, а також питомої ваги видатків територіальних громад на утримання апарату управління у власних ресурсах (табл. 1).

Результати фінансового моніторингу об'єднаних територіальних громад за 9 місяців 2017 р. чітко демонструють, що найбільш заселені громади мають більший фінансовий потенціал. Виняток становлять окремі невеликі територіальні громади, на території яких розташовані потужні підприємства. Окрім того, сильні громади постійно нарощують власні доходи, з використанням всіх резервів та залученням інвестиційних ресурсів. Очевидно, що професійні управлінці дозволяють територіальним громадам мобілізувати додаткові фінансові ресурси та забезпечити їх ефективне використання у економіко-соціальному розвитку.

Водночас агломерація як підґрунтя для здійснення співробітництва територіальних громад, зважаючи на факт проживання 36% населення України у 19 найбільших міських агломераціях [1], може стати формою добросусідства, що визначена на законодавчому рівні. Серед найбільших міських агломерацій України за площею території та щільністю населення (табл. 2) виділимо Київську (Бориспіль, Бровари, Васильків, Ірпінь, Київ і Обухів), Харківську (Люботин, Харків і Чугуїв,), Донецьку (Авдіївка, Вугледар, Макіївка, Докучаєвськ, Донецьк, Харцизьк, Ясинувата), Дніпровську (Вільногірськ, Дніпро, Кам'янське, Новомосковськ, Синельникове), Одеську (Білгород-Дністровський, Біляївка, Одеса, Теплодар, Чорноморськ, Южне), Львівську (Львів), Запорізьку (Запоріжжя), Криворізьку (Жовті Води та Кривий Ріг), Чернівецьку (Чернівці) та Вінницьку (Вінниця та Жмеринка).

Так, податкова автономія вказує на зв'язок обсягу податків, що зібрані на території досліджуваної громади та обсягу надходжень у місцевий бюджет за вирахуванням трансфертів протягом звітного періоду. Середнє значення податкової автономії найбільших міських агломерацій України за досліджуваний період коливається в діапазоні 43,0—71,8%. Це означає висо-

ку частку податкових джерел доходів місцевих бюджетів, незважаючи на потенціал неподаткових джерел таких доходів. Водночас найвищий рівень податкової автономії демонструють бюджети головних міст агломерацій у порівнянні з аналогічними показниками по Україні.

У свою чергу, під залежністю місцевого бюджету від місцевих податків та зборів розраховують співвідношення загальних надходжень від місцевих податків та зборів та загальних надходжень місцевих бюджетів, яке вказує на рівень залежності бюджетних доходів міської агломерації від отриманих податкових надходжень. Така залежність в цілому по Україні коливається в діапазоні 52,5%. Аналогічно, вищий рівень залежності від місцевих податків та зборів демонструють бюджети головних міст агломерацій за 2016 р.

Водночас коефіцієнт трансфертної стабільності, розрахований як співвідношення загальних трансфертів та надходжень загального фонду місцевих бюджетів, відображає достатність фінансових ресурсів для задоволення потреб міської агломерації. Про високий рівень бюджетної децентралізації управління в Україні вказує середнє значення такого показника, яке коливається в межах 55,8%. Водночас бюджети окремих агломерацій протягом 2016 р. демонструють значно нижчий рівень сталості трансфертів (Київська та Запорізька агломерації).

Окрім того, залежність місцевих бюджетів від отриманої фінансової допомоги розраховується як співвідношення загальних трансфертів у місцевий бюджет та його загальних надходжень за відповідний проміжок часу. За допомогою цього коефіцієнта можна визначити рівень залежності територіальних громад від надходження фінансових ресурсів з державного бюджету, який в середньому по Україні коливається в межах 39,4%. Водночас окремі бюджети головних міст агломерацій демонструють значення залежності від фінансової допомоги понад 80%, що свідчить високий рівень бюджетної централізації доходів територіальних громад, наприклад, Вінницької агломерації у 2016 р.

Таблиця 3. Показники розвитку найбільших агломерацій світу за підсумками 2016 р.

№	Показники	Агломерації										
		Буенос-Айрес	Лондон	Москва	Нью-Йорк	Париж	Пекін	Сеул	Сідней	Токіо	Шанхай	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	Оновні показники	Населення, млн осіб	14,6	8,8	19,5	20,3	12,6	22,4	25,3	5,0	37,1	25,3
		ВВП, млрд дол. США	218	610	334	1672	774	385	697	265	1569	459
		Середній рівень доходів населення, тис. дол. США за ПКС	17	37	27	55	30	17	21	37	26	17
		Власні доходи бюджету, % усіх доходів	91	37	95	73	н/д	87	89	н/д	93	82
2	Рейтинг за показниками, місце	Вплив на економіку країни	10	4	1	3	5	7	8	2	6	9
		Продуктивність праці	10	4	7	1	2	6	9	5	8	3
		Середній рівень доходів	8	3	5	1	4	10	7	2	6	9
		Дисбаланс на ринку праці	7	4	3	1	5	8	2	6	н/д	9
		Умови підприємництва	10	2	4	3	8	5	1	9	7	6
		Креативний сектор	10	3	4	5	2	1	7	6	н/д	н/д
		Освіта	10	2	4	6	5	7	3	1	8	9
		Якість життя	10	8	5	9	3	6	7	1	1	4
		Транспорт	7	8	6	1	2	9	5	3	4	10
		Житло	10	4	7	3	6	9	5	1	2	8

Джерело: [13].

У агломерації територіальних громад існують перспективи дії єдиного порядку просторового розвитку, функціонування єдиної системи комунальної інфраструктури територіальних громад, охорони правопорядку в їх межах, а також діяльності спільної адміністрації агломерованих територіальних громад. Про це свідчать показники моніторингу розвитку найбільших агломерацій світу за підсумками 2016 р. (табл. 3).

Найбільш успішною агломерацією світу за підсумками аналізу факторів агломераційного розвитку в 2016 р. була відзначена агломерація Нью-Йорка, яка забезпечує збалансований розвиток своєї території, тим самим стимулюючи зростання економічної активності. Агломерація Нью-Йорка — лідер за рівнем економічного розвитку — продуктивності праці і, відповідно, середнього рівня доходів. У свою чергу, агломерація Лондона перебуває серед лідерів за більшістю показників, проте не виділяється ні за одним з них, що говорить про збалансований розвиток агломерації. Агломерація Сіднея завдяки високій якості системи освіти і відкритості економіки лідирує за показниками розвитку інтелектуального капіталу. Також в агломерації Сіднея найвищі показники якості життя і висока доступність житла. Агломерація Парижа в групі лідерів за показниками якості життя. Високий рівень задоволеності населення стимулює економічну активність. У агломерації Парижа також один з найвищих показників продуктивності праці, вищий тільки в агломерації Нью-Йорка. Не дивно, що в економіці агломерації Парижа також активно розвивається креативний сектор, успіх якого забезпечують талановиті люди, яких приваблюють умови і якість життя в агломерації Парижа. Варто відзначити, що фактор трансакційних витрат найуспішніше застосовується в агломерації Сеула, яка лідирує за показниками умов підприємницької активності. Агломерація Москви приділяє особливу увагу розвитку людського капіталу, про що свідчить висока якість освіти, успішний розвиток креативного сектору економіки агломерації та сприятливі умови для підприємницької активності.

Варто зазначити, що агломерація територіальних громад значно спрощує розвиток різноманітних форм приватно-публічного партнерства зокрема, оскільки головною метою її створення є не роз-

ширення адміністративних меж міських територіальних громад для нарощування портфеля земельних ресурсів, а формування сприятливого клімату для співіснування урбанізованих територій поруч із малими територіальними громадами-супутниками [5].

Так, наприклад, найбільші агломерації світу реалізують масштабні проекти приватно-публічного партнерства [13] у сфері розвитку транспортної інфраструктури з метою підвищення мобільності жителів (розбудова ліній метрополітену в агломераціях Нью-Йорка, Парижа, Сеула) та скорочення часу в дорозі (розбудова мережі швидкісних залізничних ліній в Японії та проект розвитку трамвайного сполучення в Сіднеї), а також у сфері розбудови нових центрів ділової активності (міжнародний діловий район Сонгдо в агломерації Сеула, будівництво нового порту Янгшань в агломераціях Шанхай, нова вільна економічна зона Сюнань поблизу агломерації Пекіна).

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Проведене дослідження розвитку найбільших агломерацій світу та фактично сформованих агломерацій в Україні дало змогу сформулювати такі висновки:

1. Агломерація як підґрунтя співробітництва територіальних громад в Україні, доцільна у тому випадку, якщо вона приносить агломераційну економію: позитивні вигоди від її формування більші, ніж додаткові витрати, пов'язані з її виникненням.

2. Така форма співробітництва дозволить підвищити продуктивність праці, вирівняти дисбаланс на ринку праці, оптимізувати умови підприємництва і т.д. В українських реаліях формування агломерацій з урахуванням спільного історико-культурного та соціально-економічного середовища супроводжується конфліктами на законодавчому рівні, незважаючи на майбутні перспективи створення нових робочих місць на території агломерації, розвитку інженерної та транспортної інфраструктури, а також вирішення нагальних екологічних та соціальних проблем територіальних громад-сусідів.

3. На рівні агломерацій необхідне налагодження постійного моніторингу проявів економічної сегре-

гації населення, незбалансованості економічного розвитку таких агломерацій, перенаселення та неконтрольованого зростання кількості транспортних засобів, що негативно позначається на життєдіяльності агломерованих територіальних громад. Додатковим аргументом цьому є реалізація масштабних інфраструктурних проектів приватно-публічного партнерства.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку вважаємо дослідження соціально-економічного розвитку найбільших міських агломерацій України.

Література:

1. Алфьоров М.А. Урбанізаційні процеси в Україні в 1945—1991 рр.: монографія / М.А. Алфьоров. — Донецьк: Донецьке відділення НТШ ім. Шевченка, ТОВ "Східний видавничий дім" 2012. — 552 с.
2. Громади [Електронний ресурс] / Прес-центр ініціативи "Децентралізація влади". — 2017. — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/gromada>
3. Дронова О.А. Управління міськими агломераціями: європейський досвід для реформ в Україні / О.А. Дронова, Я.С. Лис // Український географічний журнал. — 2016. — № 1. — С. 47—52.
4. Пальчук В.В. Децентралізація: міська агломерація і українські реалії / В.В. Пальчук // Україна: події, факти, коментарі. — 2016. — № 21. — С. 22—31.
5. Парасюк І. Агломерації — підґрунтя для співробітництва територіальних громад [Електронний ресурс] / І. Парасюк // Програма Рада: Відповідальність, підзвітність, демократичне парламентське представництво. — 2017. — Режим доступу: <http://radaprogram.org/radanews/aglomeraciyi-pidgruntya-dlya-spivrobitnytva-terytorialnyh-gromad>
6. Прозорість бюджетів регіонів та їхніх регіональних центрів в Україні [Електронний ресурс] // Прозорі, фінансово здорові і конкурентоспроможні муніципалітети в Україні. — Режим доступу: <http://budgets.icps.com.ua/>
7. Русанова І.В. Формування функціонально-планувальної структури моноцентричних міських агломерацій 60—80-их років ХХ століття (на прикладі Львівської агломерації): монографія / І.В. Русанова. — Львів: Растр-7, 2015. — 152 с.
8. Три роки децентралізації — три роки дій і якісних перетворень (+інфографіка) [Електронний ресурс] / Прес-центр ініціативи "Децентралізація влади". — 2017. — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/4913>
9. Що демонструє оцінка фінансової спроможності 366 ОТГ? [Електронний ресурс] // Прес-центр ініціативи "Децентралізація влади". — 2017. — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/7772>
10. Ижгузина Н.Р. Роль агломераций в региональном развитии / Н.Р. Ижгузина, Е.Н. Алимова // Матер. Межд. науч. конф. "Функционирование и развитие региональных социально-экономических систем: исследование традиционных и новых тенденций, закономерностей, факторов и условий" (Нижний Новгород, 20—22 февраля 2013 г.). — С. 151—159.
11. Шмидт А.В. Городские агломерации в региональном развитии: теоретические, методические и прикладные аспекты / А.В. Шмидт, В.С. Антонюк, А. Франчини // Экономика региона. — 2016. — Вып. 3. — Т. 12. — С. 776—789.
12. Штефан В.С. Место и роль городских агломераций и мегаполисов в системе территориального устройства государства / В.С. Штефан // Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". — 2014. — № 3 (18). — С. 229—238.
13. Эффект масштаба. Первый глобальный рейтинг агломераций [Электронный ресурс] / PwC в России. —

2017. — Режим доступа: <https://www.pwc.ru/ru/publications/agglomerations.html>

14. Cottineau C. Defining urban agglomerations to detect agglomeration economies [Electronic Data] / C. Cottineau, O. Finance, E. Hatna, E. Arcaute, M. Batty // Physics and Society. — 2016. — Accessed mode: <https://arxiv.org/pdf/1601.05664.pdf>

References:

1. Alforov, M.A. (2012), Urbanizatsiini protsesy v Ukraini v 1945—1991 rr. [Urbanization processes in Ukraine in 1945-1991], Skhidnyi vydavnychiy dim, Donetsk, Ukraine.
2. Press center of the "Decentralization" (2017), "Communities", available at: <http://decentralization.gov.ua/en/news/7772> (Accessed 30 Dec 2017).
3. Dronova, O.L. and Lys, Ia.S. (2016), "Metropolitan areas management: European experience for reforms in Ukraine", Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal, no. 1, pp. 47—52.
4. Palchuk, V.V. (2016), "Decentralization: urban agglomeration and Ukrainian realities", Ukraina: podii, fakty, komentari, no. 21, pp. 22—31.
5. Parasiuk I. (2017), "Agglomeration — the basis for cooperation of local communities", Responsible Accountable Democratic Assembly (RADA) Program in Ukraine [Online], available at: <http://radaprogram.org/radanews/aglomeraciyi-pidgruntya-dlya-spivrobitnytva-terytorialnyh-gromad> (Accessed 23 Dec 2017).
6. Financial health of regions and cities in Ukraine (2017), "Transparent, financially healthy and competitive local governments in Ukraine", available at: <http://budgets.icps.com.ua/> (Accessed 27 Dec 2017).
7. Rusanova, I.V. (2015), Formuvannia funktsionalno-planuvальної структури monotsentrychnykh miskykh ahlomeratsii 60—80-ykh rokiv KhKh stolittia (na prykladi Lvivskoi ahlomeratsii) [Formation of the functional and planning structure of monocentric urban agglomerations in 60-80s of the 20th century (on the example of the Lviv agglomeration)], Rastr-7, Lviv, Ukraine.
8. Press center of the "Decentralization" (2017), "Three years of decentralization — three years of action and qualitative transformation (+ infographics)", available at: <http://decentralization.gov.ua/en/news/4913> (Accessed 30 Dec 2017).
9. Press center of the "Decentralization" (2017), "What does financial capability assessment of 366 AHs show?", available at: <http://decentralization.gov.ua/en/news/7772> (Accessed 30 Dec 2017).
10. Izhguzina, N.R. and Alimova, E.N. (2013), "The role of agglomerations in regional development", Sbornik materialov mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii [Conference Proceedings of the Annual International Scientific Conference], Ezhegodnaja Mezhdunarodnaja Nauchnaja konferencija [Annual international scientific conference], MCNIP, Nizhny Novgorod, Russia, pp. 151—159.
11. Shmidt, A.V. Antonjuk, V.S. and Francini, A. (2016), "Urban Agglomerations in Regional Development: Theoretical, Methodological and Applied Aspects", Jekonomika regiona, vol. 3, 12, pp. 776—789.
12. Shtefan, V.S. (2014), "Place and role of urban agglomerations and metropolis in the system of territorial structure of state", Visnyk Natsionalnoho universytetu "Iurydychna akademii Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho", no. 3 (18), pp. 229—238.
13. PwC in Russia (2017), "Size matters. First Global Ranking of metropolitan areas", available at: <https://www.pwc.ru/publications/agglomerations.html> (Accessed 27 Dec 2017).
14. Cottineau, C. Finance, O. Hatna, E. Arcaute, E. and Batty, M. (2016), "Defining urban agglomerations to detect agglomeration economies", Physics and Society [Online], available at: <https://arxiv.org/pdf/1601.05664.pdf> (Accessed 23 Dec 2017).

Стаття надійшла до редакції 17.01.2018 р.